

УДК 338.432:327

Бутенко Віра Михайлівна

доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
ORCID: 0000-0001-8814-9392

Кордиш Віталій Валерійович

здобувач ступеня доктора філософії
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
ORCID: 0009-0003-9903-3573

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-85>

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ КРИЗИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ ДЛЯ РИНКУ ЗЕРНА

Анотація. Вступ. Поточний конфлікт між США, Іраном та Ізраїлем викликав масштабну глобальну кризу. Найпершим наслідком стало підвищення світових цін на нафту та пальне. Наразі цей конфлікт розглядається як криза світового рівня, яка вплинула фактично на всі складові ринку зерна: від вартості та доступності основних виробничих ресурсів до безпосередньої логістики готової продукції до кінцевого споживача та процеси ціноутворення, що й обумовлює актуальність дослідження.

Мета. Метою статті є аналіз впливу поточної кризи в Перській затоці на світовий та український ринки зерна. Дослідження фокусується як на безпосередньому зв'язку зернового сектору з ринком енергоносіїв, так і на наслідках, спричинених розривом або вимушеною переорієнтацією логістичних ланцюгів постачання.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що вивчають функціонування світового ринку зерна; інформація з платформи CME Group; дані міжнародного агентства з цінового звітування Fastmarkets; дані агентства The Foreign Agricultural Service (FAS); статистичні дані української аналітично-консалтингової компанії Barva Invest; дані державної служби статистики України. У процесі здійснення дослідження було використано: метод діалектичного аналізу; метод системного підходу; порівняльний; сценарне моделювання; імітаційне моделювання.

Результати. Зроблено аналіз динаміки цін на ринку нафти та зерна, виявлено чітку кореляцію зміни цін на цих ринках. Встановлено формування на ринку зерна відкладеного попиту, що привело до суттєвого зниження загальної торговельної активності на фізичних ринках зерна. Визначено, що підвищення цін на основні зернові культури не компенсувало подорожчання логістики для українських товаровиробників. Встановлено, що негативними наслідками перекриття Ормузької протоки є здорожчання азотних добрив, порушення термінів їх внесення, що може привести до зниження врожайності зернових культур. Проаналізовано вплив кризи на попит на зерно основних імпортерів зернових серед країн Близького Сходу. Проведено аналіз динаміки імпорту основних зернових культур, визначено перспективи попиту на них на світовому ринку. Зроблено висновок, що незважаючи на зростання цін на зерновому ринку внаслідок здорожчання енергоносіїв, військові ризики можуть призвести до зниження імпорту в країнах Близького Сходу. Розглянуто наслідки функціонування ринку зерна залежно від різних сценаріїв розвитку конфлікту.

Перспективи. Перспективами подальших досліджень є кількісне оцінювання впливу енергетичних шоків на логістичні витрати українських експортерів, моделювання сценаріїв розвитку ринку добрив.

Ключові слова: ринок зерна, товарні ринки, ринки енергії, ціна, попит, пропозиція, імпорт, експорт, геополітична нестабільність, логістичні ланцюги, агробізнес.

Постановка проблеми. Поточний конфлікт між США, Іраном та Ізраїлем вже викликав масштабну глобальну кризу, наслідки якої будуть відчуватися ще тривалий час. Перший і найочевидніший удар припав на ланцюжки

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms
of the Creative Commons Attribution License 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

постачання нафти — ризики їхнього зриву виявилися безпрецедентними, що одразу підняло світові ціни на нафту та паливе. Проте, чим довше триває це протистояння, тим більше проявляються приховані наслідки які діють не лише в енергетичній сфері, а й мають прямий деструктивний вплив на всю глобальну економіку та ринок зерна зокрема. Актуальність дослідження полягає в тому, що поточний конфлікт в Ірані з локального протистояння швидко переріс у кризу світового рівня. Вона вплинула фактично на всі складові ринку зерна: від вартості та доступності основних виробничих ресурсів до безпосередньої логістики готової продукції до кінцевого споживача та процеси ціноутворення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз впливу поточної кризи в Перській затоці на світовий та український ринки зерна. Дослідження фокусується як на безпосередньому зв'язку зернового сектору з ринком енергоносіїв, так і на наслідках, спричинених розривом або вимушеною переорієнтацією логістичних ланцюгів постачання.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Питання впливу геополітичних ризиків та інших глобальних чинників на ринок зерна активно досліджується у сучасній науковій літературі. Багато науковців присвячують свої публікації аналізу наслідків воєнних конфліктів, логістичних порушень та енергетичних криз для світової та національної кон'юнктури зернового ринку. Зокрема, Л. Кібальник., А. Черкащенко досліджували динаміку міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією України та фактори, які мають певний вплив на виробництво зернових культур [1].

Окремі наукові праці присвячені з'ясуванню сутності сучасного світового ринку зерна та виокремленню особливостей його функціонування в умовах геополітичної нестабільності. Автори здійснили класифікацію структури ринку зерна за певними ознаками, виокремили його основні функції, проаналізували тенденції світового та національного ринків зерна в умовах геополітичної нестабільності, розглянули фактори, що впливають на динаміку сільськогосподарських ринків для розроблення обґрунтованих прогнозів їх розвитку, визначили, що виробництво зерна є ключовою складовою світового ринку і має значний вплив на глобальну економіку, безпеку продовольства і торгівлю [2; 3].

У дослідження С. Черемісіної було визначено вплив індикаторів (виробничих, експортних, структурних) на функціонування зернового ринку на динаміку валового внутрішнього продукту України в умовах геополітичних трансформацій та воєнних викликів [4]. Робота Г. Філюк присвячена аналізу динаміки експортного потенціалу українських зернових в умовах глобальних викликів, рівня концентрації ринку та розробці пропозицій щодо збереження конкурентних позицій українських експортерів в глобальному середовищі [5].

Також науковці досліджували вплив повномасштабної війни на експортний потенціал України, логістичні ланцюги та цінову волатильність на світовому ринку зерна. Ними охарактеризовано товарну та географічну структуру експорту зернових під час війни та вказано на важливість українського зерна, як товару, що формує світову продовольчу безпеку [6; 7].

Боднар О. проводить дослідження розвитку ринку зерна в Україні в умовах військової агресії російської федерації, аналізує зміни в балансах ринку зерна, ціновій волатильності та логістичних порушеннях під впливом воєнних дій [8].

Гайда Ю., Шайнюк Б. у своїх роботах здійснювали оцінку динаміки розвитку ринку зерна шляхом визначення тенденцій змін двох важливих показників — глобального показника відношення обсягів запасів до споживання та показника відношення запасів основних експортерів ринку до їх використання [9]. Керсанюк Ю. розглядає вплив окремих факторів (кліматичних екстремумів, проблем логістики та геополітики) на формування світових поставок зерна та можливих змін торговельних потоків і запасів у коротко- і середньостроковій перспективі [10]. Аналіз кон'юнктури та прогнозування ситуації на ринках збуту зернових з метою прийняття управлінських рішень аграріями щодо формування товарної політики розглядали О. Пенькова, В. Лементовська, Т. Бортник [11].

Dai Y.-S., Dai P.-F., Zhou W.-X у своїх дослідженнях аналізували вплив геополітичних ризиків на волатильність ф'ючерсів пшениці, кукурудзи, сої та рису. Автори доводять, що геополітичні шоки мають асиметричний та нелінійний вплив, особливо на ринку пшениці [12]. Вплив російсько-української війни на ринки пшениці, кукурудзи та енергії показано в роботі J. Aizenman, Y. Jinjarkak, D. Park. Автори досліджують, як геополітичні новини впливають на динаміку фондових, валютних та облігаційних ринків [13]. Асиметричний вплив геополітичних ризиків на ціни ріпаку, цукру, соняшникової олії та пшениці використовуючи лінійну та нелінійну модель ARDL дослідили K. Hudcová., M. Rajčániová [14]. Нелінійний позитивний вплив геополітичного ризику на волатильність ф'ючерсів пшениці визначено у роботі R. Amagbo, H. Geman, I. Peri [15].

Таким чином, проведений аналіз останніх наукових публікацій свідчить про досить значний рівень вивченості впливу геополітичних факторів на ринок зерна. Водночас залишається недостатньо дослідженим комплексний вплив поточної кризи в Перській затоці на український зерновий сектор через призму енергетичних ринків та трансформації логістичних ланцюгів, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидним прикладом впливу поточної кризи на ринку нафти є її висока кореляція з іншими товарними активами. У подібних ситуаціях цей взаємозв'язок має подвійну природу. З одного боку, аграрний сектор залежить від нафти як від основної світової сировини, що напряму впливає на витрати при виробництві зернових культур. З іншого боку, на глобальних фінансових ринках сировинні товари, зокрема зерно, часто сприймаються інвесторами як «тиха гавань» та ефективний засіб страхування інфляційних ризиків. Це спонукає інвестиційні фонди та інших учасників ринку відкривати довгі позиції по зернових культурах, що чітко простежується у динаміці цін (рис. 1), які повторюють рухи нафтових котирувань.

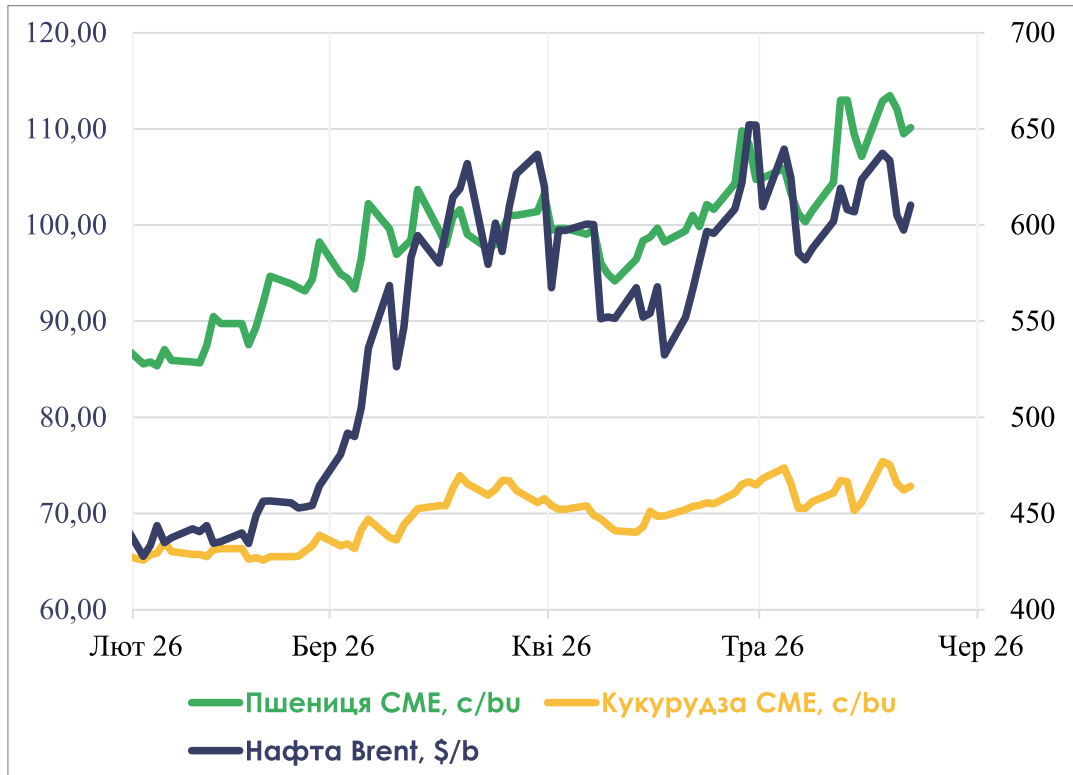

Рис. 1. Динаміка біржових котирувань нафти та зернових культур

Джерело: побудовано авторами за даними [16]

Аналіз динаміки цін за 2026 рік підтвердив, що така залежність зберігається як у моменти перших шоків, так і надалі — під час розвитку конфлікту чи переговорів між його сторонами. Як наслідок, будь-які новини або заяви, що здатні змінити вартість бареля нафти, майже миттєво відображаються на котируваннях основних сільськогосподарських культур на світових біржових майданчиках. Динаміку цін на пшеницю основних країн — експортерів на світовому ринку зображено на рисунку 2.

Як видно із рис. 2, український ринок зерна, як і решта фізичних ринків у світі, схильний реагувати на такі коливання більш виважено, тому цей вплив виявиться більш розтягнутим у часі. Це означає, що попри підвищений тиск на біржових майданчиках та вкрай високу волатильність нафти, ціни для реальних виробників реагуватимуть із меншою амплітудою. Відповідно, ефект підтримки від глобальних бірж та інфляційних процесів буде більш поступовим і тривалішим.

Проведене нами дослідження показало, що найбільш очевидним першим наслідком переходу конфлікту між Іраном, США та іншими сторонами в активну фазу стало стрімке подорожчання пального. Це одразу відобразилося на всіх етапах логістики: від зростання вартості фрахту балкерів, які транспортують зерно від експортерів до імпортерів, до збільшення витрат на пальне для самих сільгоспвиробників, яким необхідно проводити польові роботи.

Зростання вартості фрахту морських суден та стрімке підвищення цін на базисі CIF (Cost, Insurance and Freight) безпосередньо для імпортерів суттєво вплинули на настрої покупців. Нерозуміння перспектив і тривалості цієї кризи, а також нестабільність цін на пальне та фрахт породили очікування, що в майбутньому цей ефект може виявитися короткочасним. Імпортери розраховують, що зростання собівартості зерна згодом нівелюється, тому на ринку сформувався відкладений попит, який у на сучасному етапі суттєво знизив загальну торговельну активність на фізичних ринках зерна.

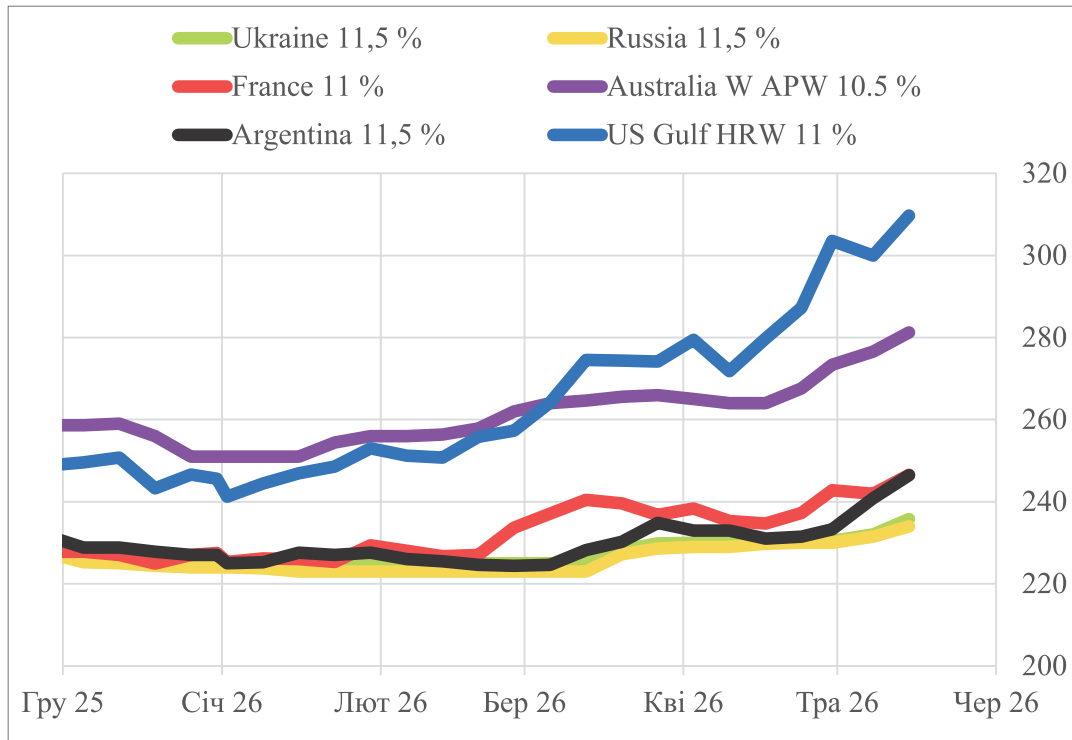

Рис. 2. Динаміка цін основних експортерів на пшеницю, FOB (Free on Board), \$/t

Джерело: побудовано авторами за даними [17]

Емпіричний аналіз свідчить, що глобальне підвищення цін на товарні активи, зокрема на зернові культури, не забезпечило прогнозованого рівня позитивного впливу на діяльність типових сільськогосподарських підприємств. На прикладі українського ринку чітко простежується, що підвищення цін на основні зернові культури переважно не компенсувало стрімкого подорожчання логістики до портів чи інших експортних хабів (рис. 3).

Аналіз даних (рис. 3) свідчить, що конфлікт навколо Ірану передусім впливає на фрахт, що підтримує ціни в порту імпортера, але поки що дуже обмежено позитивно впливає на внутрішні закупівельні ціни в країнах-експортерах.

З початком конфлікту в Ірані вартість дизельного пального для українських виробників сільськогосподарської продукції зросла на понад 33 відсотка. Ситуацію ускладнило те, що, на відміну від інших

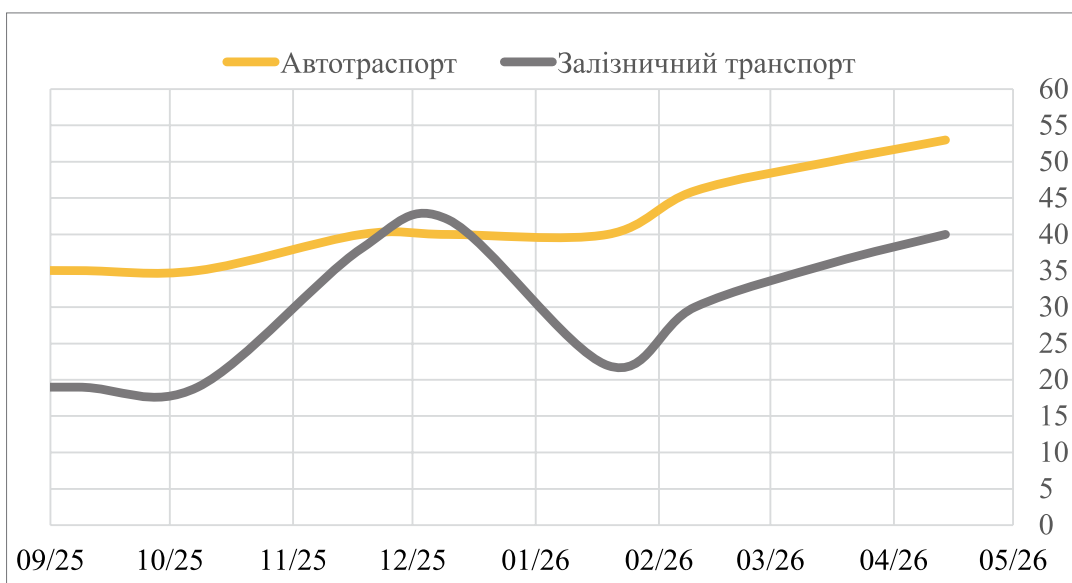

Рис. 3. Динаміка цін на перевезення зернових вантажів до портів Одеси з центральних областей України, \$/t

Джерело: побудовано авторами за даними [18]

виробничих ресурсів, більшість фермерів не мала можливості повною мірою сформувати запаси пального перед посівною. Головними причинами цього стали специфіка зберігання нафтопродуктів та жорсткі вимоги чинного законодавства щодо ліцензування складів.

Іншим, менш очевидним наслідком блокування Ормузької протоки та поставок з більшості країн Перської затоки став суттєвий вплив на ринок добрив. Окрім загальноновизнаних наслідків для ринку нафти та глобальної економіки, блокування Ормузької протоки призводить до суттєвого негативного впливу на світовий ринок мінеральних добрив. Країни Близького Сходу є ключовими постачальниками азотних добрив, насамперед карбаміду. Наслідки переривання логістичних ланцюгів миттєво проявилися у вигляді стрімкого зростання цін по всьому світу. Додатковим фактором тиску стало здорожчання природного газу (основної сировини для виробництва азотної групи) через блокування поставок зрідженого природного газу.

Наразі дедалі частіше постає питання не лише високої вартості азотних добрив, а й їхньої фізичної доступності та вчасності поставок для дотримання агротехнічних термінів внесення. Поточна ситуація викликає занепокоєння щодо врожайності основних сільськогосподарських культур у світі та потенційної зміни структури посівних площ.

Для українського ринку добрив, який з початком повномасштабного вторгнення лише посилив імпорتنу залежність через втрату частини власних виробничих потужностей або вимушену зупинку інших підприємств із безпекових причин, це стало черговим викликом. Як наслідок, фактично напередодні посівної на внутрішньому ринку відбулося стрімке зростання цін, а також невиконання або перегляд умов за раніше укладеними контрактами (рис. 4).

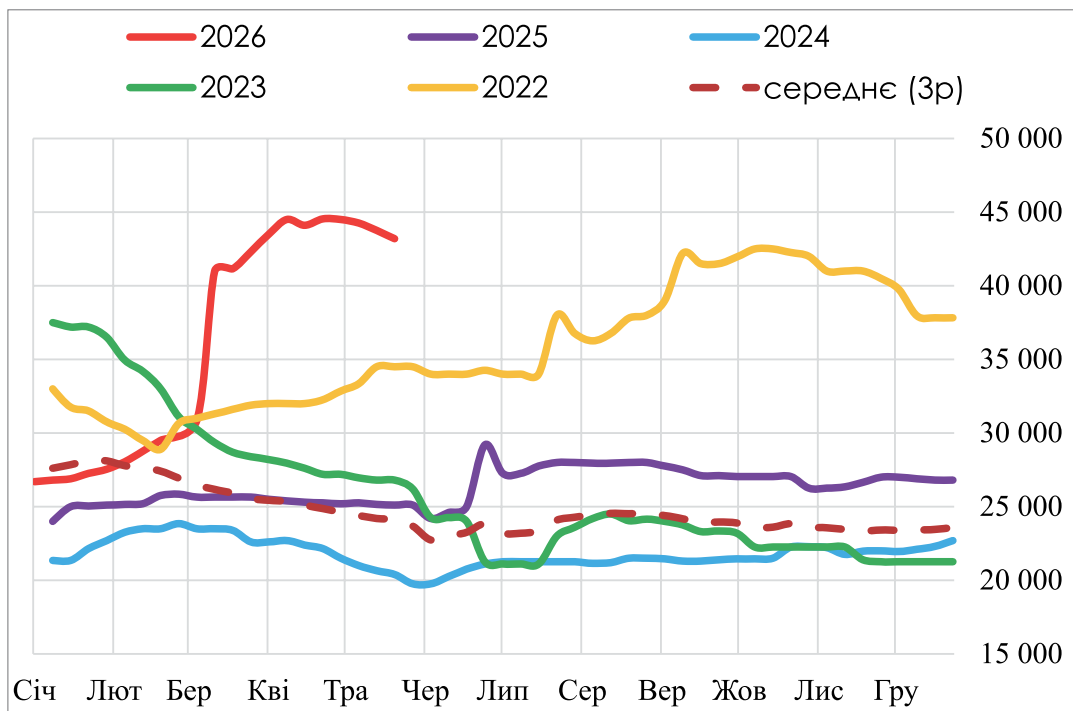

Рис. 4. Динаміка цін на карбамід на українському ринку, грн / т
Джерело: побудовано авторами за даними [18]

Аналіз показав, що ціни на мінеральні добрива у березні- травні 2026 року порівняно з аналогічним періодом 2025 зросли в 1,85 разів, і навіть у порівнянні з досить критичним для України періодом 2022 року, спостерігається ріст цін в 1,3 рази (рис. 4).

Водночас необхідно зазначити, що значна частина виробників уже встигла накопичити певні запаси добрив. Завдяки цьому поточний негативний вплив на зростання собівартості та недотримання технологій внесення може виявитися досить обмеженим. Втім, якщо нинішні тенденції зберуться, наслідки для майбутнього врожаю, зокрема озимої пшениці, будуть набагато відчутнішими.

Загострення військових ризиків на Близькому Сході швидко поширилося на значну частину регіону. Безпосередній вплив цієї кризи на світові ринки зерна зумовлений тим, що країни Близького Сходу є одними з найбільших глобальних імпортерів зернових культур. Відповідно, блокування основної транспортної артерії — морського шляху через Ормузьку протоку до Перської затоки — означає переривання

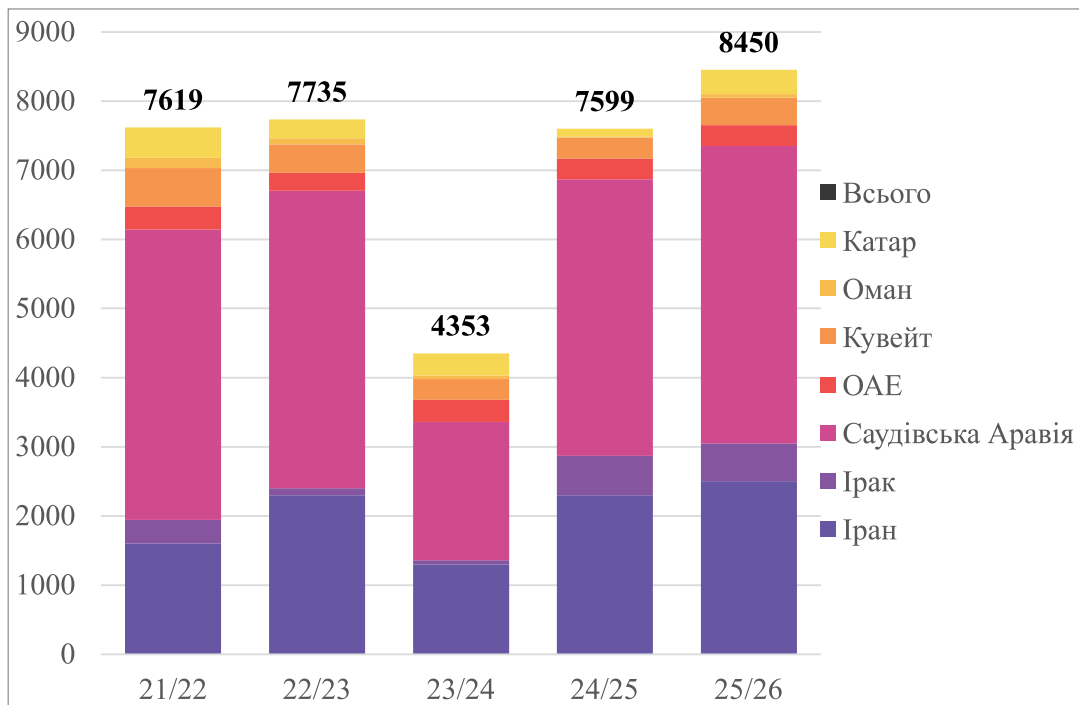

Рис. 5. Імпорт пшениці країнами Перської затоки, тис т
 Джерело: побудовано авторами за [19]

можливостей для цих країн імпортувати зернові культури. Для глобального ринку зерна це на поточний момент означає значне зниження попиту з боку великих покупців.

Надзвичайно важливим є питання судноплавства через Ормузьку протоку. Вона є входом до Перської затоки, і в разі її повного блокування Ірак, Кувейт, Бахрейн, Катар, ОАЕ, значною мірою Саудівська Аравія та й сам Іран залишаться без виходу до Світового океану, а отже — і до торгівлі на світовому ринку. Проте, на нашу думку, коли ситуація на ринку нафти стабілізується і зменшиться його вплив на інші ринки, можуть вступити в дію специфічні чинники, притаманні саме зерновому ринку.

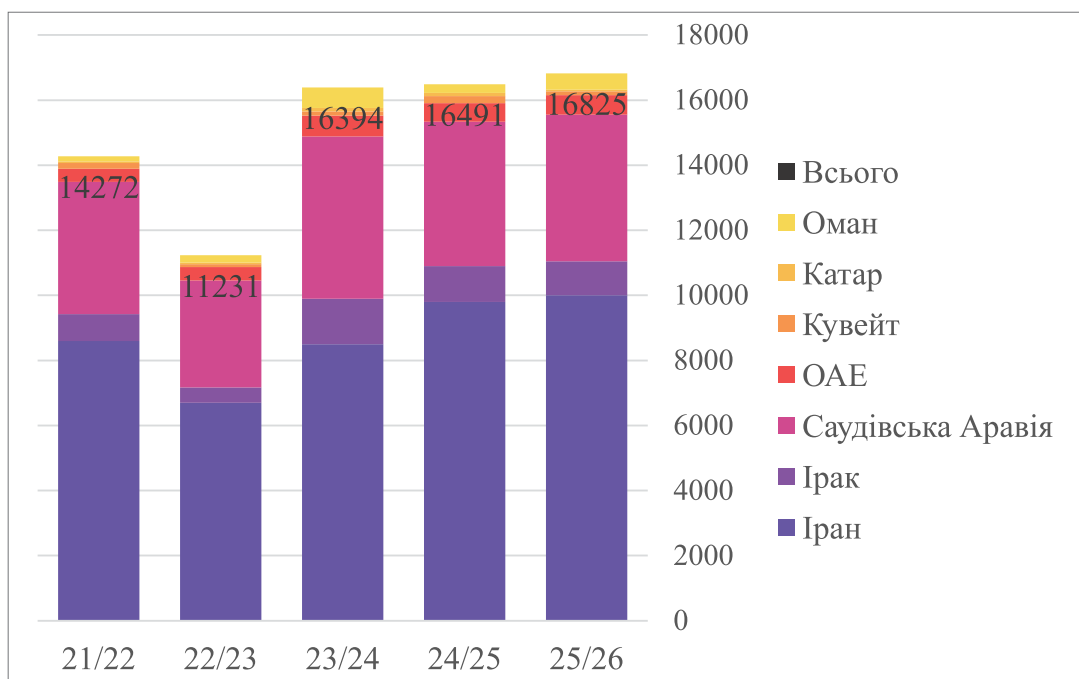

Рис. 6. Імпорт кукурудзи країнами Перської затоки, тис т
 Джерело: побудовано авторами за [19]

Ізраїль, Йорданія, Ліван та Сирія мають вихід до Середземного та Червоного морів, тому морська блокада їм не загрожує, хоча ризики завдання ракетних ударів не сприяють стабілізації безпекової ситуації. Тому варто більш детально проаналізувати ситуацію в цих країнах Перської затоки в розрізі зернових культур.

Основний трафік зернових вантажів до Саудівської Аравії надходить через Червоне море. Лише близько 30% вантажів доставлялося до портів Перської затоки (переважно з Австралії) (рис. 5).

Аналіз динаміки імпорту пшениці країнами Перської затоки за період 2021–2026 рр. свідчить, що імпорт Саудівської Аравії не мав би суттєво постраждати від кризи в протоці. Проте, ринок може зіткнутися з необхідністю термінового переспрямування потоків, а поставки пшениці та ячменю з Австралії ризикують втратити свою логістичну перевагу. Це, в свою чергу, може сприяти зростанню зацікавленості Саудівської Аравії у поставках із ЄС та Чорноморського регіону.

Досить складна ситуація з імпортом зернових простежується також в Ірані (рис. 5). Попри значні обсяги імпорту пшениці, потреби країни в основному покриває РФ через Каспійське море та подекуди залізницею, що робить країну менш залежною від морських шляхів через Ормузьку протоку. Як і у випадку з пшеницею, Іран задовольняє свої імпортні потреби в ячмені насамперед завдяки поставкам із РФ.

Решта країн регіону, сукупний попит яких перевищує 6 млн. тонн на пшеницю та близько 2 млн. тонн на ячмінь на сезон, можуть зіткнутися з серйозними перебоями в постачанні через потенційну блокаду морських шляхів.

Для повного аналізу ситуації на світовому ринку зерна варто також окремо дослідити ситуацію на ринку кукурудзи (рис. 6).

Аналіз даних (рис. 6) свідчить про те, що у глобальному масштабі короточасний ефект від переривання поставок до Ірану може бути менш відчутним, оскільки Бразилія вже відвантажила достатні обсяги кукурудзи, а РФ реалізувала туди половину свого експортного потенціалу. Саудівська Аравія спроможна забезпечити постачання кукурудзи через порти Червоного моря, тоді як решта країн регіону мають не таку значну сукупну потребу — близько 2 млн. тонн на сезон.

Висновки. Аналіз ситуації на світовому ринку зернових, яка склалася у 2026 р. в результаті воєнних дій на Близькому Сході, свідчить, що незважаючи на ситуативну підтримку цін на товарні активи через зростання вартості нафти, військові ризики можуть призвести до переривання поставок у цей регіон. На даному етапі основний вплив воєнних дій на ринок може проявлятися у терміновому переспрямуванні вантажів та відмові від раніше законтракованих партій через форс-мажорні обставини. Більш відчутний фундаментальний вплив можливий у разі подальшої ескалації з довгостроковими ризиками для судноплавства.

Чим тривалішим буде блокування Ормузької протоки, тим значнішим буде зростання цін на нафту для країн-експортерів. Якщо на початковому етапі підвищення цін має переважно спекулятивний характер, то з часом фактор дефіциту та високої вартості нафти почне суттєво впливати на глобальні інфляційні процеси. Ключовим моментом є ситуація, коли спекулятивна складова, закладена в ціну, поступається впливу інфляційних очікувань та інших довгострокових ризиків. Подальший розвиток подій на ринку зерна залежатиме від тривалості конфлікту. Ми розглядаємо декілька можливих сценаріїв.

За сценарію розв'язання кризи в найближчій перспективі можна очікувати, що ринок нівелює короткострокові ризики і спекулятивне зростання цін зміниться на суттєве коригування цін на зернові культури в напрямі зниження до фундаментальних рівнів.

У разі затяжного характеру конфлікту (протягом кількох місяців) його вплив на світову економіку набуде стійкого характеру, порівняно із наслідками пандемії COVID-19. Необхідність активізації стимулюючих макроекономічних заходів, зокрема зниження відсоткових ставок, може призвести до додаткового зростання інфляції, яка, у свою чергу, забезпечить тривалу підтримку високих цін на зернові культури.

Незважаючи на отримані результати, тема залишається перспективною для подальших досліджень. Особливий науковий інтерес становить кількісне оцінювання впливу енергетичних шоків на логістичні витрати українських експортерів, моделювання сценаріїв розвитку ринку добрив, а також розробка адаптивних стратегій управління ризиками для підприємств аграрного сектору в умовах зростаючої геополітичної нестабільності.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Кібальник Л. О., Черкащенко А. В. Аналіз динаміки експорту зернової продукції України в умовах сучасних викликів та загроз. *Економічний простір*. 2025. № 205. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.205.97-102>
2. Прушківська Е. В., Коваленко Р. М. Особливості функціонування світового ринку зерна в умовах геополітичної нестабільності. *Економічний вісник дніпровської політехніки*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/84.058>
3. Butenko V., Mirzoieva T., Shevchenko N., Shevliakova V., Lazutin A. Functioning of the grain market under global challenges: Theoretical and applied aspects. *Economics and Business Management*. 2025. № 16(2). С. 78–97. DOI: <https://doi.org/10.31548/economics/2.2025.78>
4. Черемісіна С. Моделювання факторного впливу індикаторів функціонування зернового ринку на ВВП України. *Економіка АПК*. 2026. Том 33, № 1. С. 47–56. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2026.47>
5. Филлок Г. Экспорт украинского зерна в условиях збройної агресії РФ: динаміка, концентрація, глобальні виклики. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2025. № 1. С. 79–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.12>
6. Лотиш О. Роль України на світовому ринку зерна в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-56>
7. Kozlovskiy S., Yousuf A., Butenko V., Kulinich T., Bohdaniuk O., Nikolenko L., Lavrov R. The Influence of the World Grain Market on Prevalence of Mankind's Undernourishment in the Times of War on the Ukraine. *Problems of sustainable development*. 2024. № 19(1). P. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.5748>
8. Боднар О. В. Вплив війни на розвиток ринку зерна в Україні. *Інноваційна економіка*. 2023. № 4. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.4.17>
9. Haida Y., Shainiuk B. The grain market in retrospect and outlook: a global analysis. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. P. 30–40. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.4.30.40>
10. Кернасьюк Ю. Глобальна кон'юнктура світового ринку зерна. *Агробізнес*. 2026. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniy-hektar/item/34389-hlobalna-koniunktura-svitovoho-rynku-zerna.html> (дата звернення: 18.04.2026).
11. Пенькова О. Г., Лементовська В. А., Бортник Т. І. Кон'юнктура ринку зерна в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2024. № 11 (91). С. 151–159. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10407>
12. Dai Y.-S., Dai P.-F., Zhou W.-X. Geopolitical Risk and the Volatility of the International Grain Futures Market. *Journal of Futures Markets*. 2025. № 45(7) P. 1757–1794. DOI: <https://doi.org/10.1002/fut.70013>
13. Aizenman J., Jinjara Y., Park D. Geopolitical Shocks and Commodity Market Dynamics. *NBER Working Paper*. 2024. № 32412. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w31950/w31950.pdf (дата звернення: 16.04.2026).
14. Hudcová K., Rajčániová M. The impact of geopolitical risk on agricultural commodity prices. *Agricultural Economics*. 2023. № 69(4). P. 129–139. DOI: <https://doi.org/10.17221/298/2022-AGRICECON>
15. Amagbo R. et al. The Impact of Geopolitical Risk on the Volatility of Wheat Futures Returns. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. № 4(4). DOI: <https://doi.org/10.3390/commodities4040028>
16. CME Group. Latest Energy news. 2026. URL: <https://www.cmegroup.com/> (дата звернення: 15.04.2026).
17. Fastmarkets. Grains and oilseeds. URL: <https://www.fastmarkets.com/> (дата звернення: 15.04.2026).
18. Barvainvest. Огляд українського ринку. URL: <https://www.barvainvest.com> (дата звернення: 15.04.2026).
19. The Foreign Agricultural Service (FAS). URL: <https://www.fas.usda.gov/> (дата звернення: 15.04.2026).

References

1. Kibalnyk, L. O., & Cherkashchenko, A. V. (2025). Analiz dynamiky eksportu zernovoi produktsii Ukrainy v umovakh suchasnykh vyklykiv ta zahroz [Analysis of the dynamics of Ukrainian grain products export under modern challenges and threats]. *Ekonomichnyi prostir*, 205, 97–102. <https://doi.org/10.30838/EP.205.97-102> [in Ukrainian].
2. Prushkivska, E. V., & Kovalenko, R. M. (2023). Osoblyvosti funktsionuvannya svitovoho rynku zerna v umovakh heopolitychnoi nestabilnosti [Peculiarities of the functioning of the world grain market under conditions of geopolitical instability]. *Ekonomichniy visnyk dniprovskoi politekhniki*. <https://doi.org/10.33271/ebdut/84.058> [in Ukrainian].
3. Butenko, V., Mirzoieva, T., Shevchenko, N., Shevliakova, V., & Lazutin, A. (2025). Functioning of the grain market under global challenges: Theoretical and applied aspects. *Economics and Business Management*, 16(2), 78–97. <https://doi.org/10.31548/economics/2.2025.78>
4. Cheremisina, S. (2026). Modeliuvannya faktornoho vplyvu indykatoriv funktsionuvannya zernovoho rynku na VVP Ukrainy [Modeling the factor influence of grain market functioning indicators on Ukraine's GDP]. *Ekonomika APK*, 33(1), 47–56. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2026.47> [in Ukrainian].
5. Fyliuk, H. (2025). Eksport ukrainskoho zerna v umovakh zbroinoi ahresii RF: dynamika, kontsentratsiia, hlobalni vyklyky [Export of Ukrainian grain under conditions of armed aggression of the Russian Federation: dynamics, concentration, global challenges]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu*, 1, 79–85. <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.12> [in Ukrainian].

6. Lotysh, O. (2022). Rol Ukrainy na svitovomu rynku zerna v umovakh voiennoho stanu [The role of Ukraine in the world grain market under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-56> [in Ukrainian].
7. Kozlovskiy, S., Yousuf, A., Butenko, V., Kulinich, T., Bohdaniuk, O., Nikolenko, L., & Lavrov, R. (2024). The influence of the world grain market on prevalence of mankind's undernourishment in the times of war on the Ukraine. *Problems of Sustainable Development*, 19(1), 31–42. <https://doi.org/10.35784/preko.5748>
8. Bodnar, O. V. (2023). Vplyv viiny na rozvytok rynku zerna v Ukraini [The impact of war on the development of the grain market in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika*, 4. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.4.17> [in Ukrainian].
9. Haida, Y., & Shainiuk, B. (2023). The grain market in retrospect and outlook: A global analysis. *Innovation and Sustainability*, 4, 30–40. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.4.30.40>
10. Kernasiuk, Y. (2026). Hlobalna koniunktura svitovoho rynku zerna [Global conjuncture of the world grain market]. *Ahrobiznes*. Retrieved from <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/34389-hlobalna-koniunktura-svitovoho-rynku-zerna.html> [in Ukrainian].
11. Penkova, O. H., Lementovska, V. A., & Bortnyk, T. I. (2024). Koniunktura rynku zerna v Ukraini: Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Conjuncture of the grain market in Ukraine: Current state and development prospects]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya: "Ekonomichni nauky"*, 11(91), 151–159. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10407> [in Ukrainian].
12. Dai, Y.-S., Dai, P.-F., & Zhou, W.-X. (2025). Geopolitical risk and the volatility of the international grain futures market. *Journal of Futures Markets*, 45(7), 1757–1794. <https://doi.org/10.1002/fut.70013>
13. Aizenman, J., Jinjark, Y., & Park, D. (2024). *Geopolitical shocks and commodity market dynamics* (Working Paper No. 32412). National Bureau of Economic Research. Retrieved from https://www.nber.org/system/files/working_papers/w31950/w31950.pdf
14. Hudcová, K., & Rajčániová, M. (2023). The impact of geopolitical risk on agricultural commodity prices. *Agricultural Economics*, 69(4), 129–139. <https://doi.org/10.17221/298/2022-AGRICECON>
15. Amagbo, R., et al. (2025). The impact of geopolitical risk on the volatility of wheat futures returns. *Commodities*, 4(4). <https://doi.org/10.3390/commodities4040028>
16. CME Group. (2026). *Latest energy news*. Retrieved from <https://www.cmegroup.com/>
17. Fastmarkets. (2026). *Grains and oilseeds*. Retrieved from <https://www.fastmarkets.com/>
18. Barvainvest. (2026). *Ohliad ukrainskoho rynku* [Review of the Ukrainian market]. Retrieved from <https://www.barvainvest.com>
19. The Foreign Agricultural Service. (2026). Retrieved from <https://www.fas.usda.gov/>

Дата першого надходження статті до видання: 27.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Butenko Vira

*Doctor of Economic Sciences, Professor of the
Department of Economic Theory
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine*

Kordysh Vitalii

*PhD Candidate of the
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine*

THE ECONOMIC IMPACT OF THE PERSIAN GULF CRISIS ON THE GRAIN MARKET

Summary. Introduction. The ongoing conflict involving the US, Iran, and Israel has triggered a large-scale global crisis. Its most immediate consequence has been a surge in global oil and fuel prices. Currently, this conflict is viewed as a world-level crisis that has affected virtually every component of the grain market: from the cost and availability of key agricultural inputs to the direct logistics of finished products to the end consumer, as well as pricing mechanisms. This far-reaching impact underscores the relevance and urgency of this study.

Purpose. The purpose of the article is to analyze the impact of the current Persian Gulf crisis on the global and Ukrainian grain markets. The study focuses on both the direct link between the grain sector and the energy market, and the consequences brought about by the disruption or forced redirection of logistics supply chains.

Materials and Methods. The research materials include works by domestic and foreign scholars studying the operations of the global grain market; data from the CME Group platform; insights from an international price reporting agency Fastmarkets; reports from the Foreign Agricultural Service; statistical data from a Ukrainian analytical and consulting company Barva Invest and data from the State Statistics Service of Ukraine. The following methods were applied during the research: the dialectical analysis method (to identify interrelations between geopolitical, energy, and agricultural processes); the systems approach (to evaluate the grain market as a complex system intertwined with the energy market and logistics); comparative analysis (to identify price trend variations in the grain and energy markets and evaluate the regional impacts of the crisis); scenario modeling (to develop various paths for grain market development depending on the duration of the crisis); and simulation modeling (to forecast the impact of rising freight costs on the export cost price of Ukrainian grain).

Results. An analysis of price dynamics in the oil and grain markets was conducted, revealing a clear correlation between price fluctuations in these sectors. The study established that deferred demand has formed in the grain market, leading to a significant drop in overall trading activity across physical grain markets. It was determined that the increase in key grain prices did not compensate Ukrainian agricultural producers for the soaring costs of logistics. Furthermore, the study found that the negative consequences of blocking the Strait of Hormuz include a spike in nitrogen fertilizer prices and disruptions to crop application schedules, which could ultimately lead to a decline in grain yields. The impact of the crisis on grain demand from major importers in the Middle East was analyzed, alongside the import dynamics of key grain crops, thereby outlining future demand prospects for these commodities in the global market. It is concluded that despite rising prices in the grain market driven by higher energy costs, military risks could lead to a reduction in imports among Middle Eastern nations. The implications for grain market operations were evaluated under various conflict development scenarios.

Prospects. Future research prospects include a quantitative assessment of the impact of energy shocks on the logistics costs of Ukrainian exporters, scenario modeling for the fertilizer market, and the development of adaptive risk management strategies.

Key words: grain market, commodity markets, energy markets, price, demand, supply, import, export, geopolitical instability, logistics chains, agribusiness.